

מז:

לולב וערבה פרק רביעי סוכה

עין משפט
גד מצוה

מסורת הש"ס

16 עירובין מ: ב) ספחים
17: א) ביכורים פ"ג מ"ד,
ד) מכות י: מנחות ס"א,
פ"ג ס"ג ספ"י פ"י
פ"ה, ו) קדושין י: וטוטה
י"ג, ו) ומוספי פ"ד ה"י.

תורה אור השלם

- ובשלף האבלה במקום אשר יבחר יי אלהיך בו ופניתי בבקר והלכת לאחריך.
- דברים טז
- ששת ימים תבוא את ראשית פרי האדמה אשר נתת לי והגבתה לפני יי אלהיך בו ופניתי בבקר והשתחוית לפני יי אלהיך.
- דברים טז
- וילקח הבקר הטנא מידך והיטול לפני מנחת יי אלהיך.
- דברים כד
- וירדו הביאנה את אשך ואת החילוב על עול תחשו וביאנו את החילוב לזרעך אתה תנפח לפני יי אלהיך.

הנהגות הגר"א

[א] נכ"י ר"א והגמ"ו כי כשהוא אומר והתחמו הרי הנחה אמר הוא מה לא מקיים והגמ"ו מה מוסר כפ"ג פ"י כהנאות רש"ש:

מוסף רש"י

את שטעוני ששה שאלתן עליו מלת ששה ימים, ולישאל דקרא נקט, וקרא לרשע אחת ללמד על ימות הספס שכן רשע צלילת מלת שש מילת הרשע פסחים ז"ה, טעון לינה, ללה אחד כמון העול וטוטה, והגמ"ו ז"ה ונפורה, שטעול אחת הנחה הדין ואוחזו בידו כשהוא קורא ויחבר ומקץ (דברים כד) קרי ביה הנחתה, שכן ולא נהס אלהים וגו' (שמות יג) שהוא מנחה אותו לרשע רומח ומעלה ומוריד משלמים, מתנת מה וסוף ואומרתן שלמים (פסחים י"ג).

מאי לאו זמן. הך צרכה דקאמר ר' יהודה מאי היא לכו היינו זמן לעצמו: כדכח המון. ועד השתא אמרי' את יוס חג הסוכות הזה וכאן את יוס שמיני חג ערלת הזה: מ"מ. היכי משכחת לה זמן כהולו של מועד ואפי' לא כריך יומא קמחא הא צנינא כוס של יין ואין יין מצוי לכל אדם כהולו של מועד: לימא. הא דקמני צרכה כל ז' ומפרש' דהיינו זמן: מסייע לר"ג. דאמר אומרנו בשוק בליל כוס: מנין לפסח שני. האמרנו לטמאים לעשותו צדש ששני שאינו טעון לינה צירושלים: ופניס צבקר. וטעון ליה ששה ימים וגו'. פסח שני אינו אסור כמחן אלא שטעון מזה למנהיג ואוכל מחן מיד: ה"ג מאי לאו למעוטי נמי שמיני. לנין דלחינן ללא אלא י"ט יחיד אינו טעון לינה: ללא למעוטי פסח שני דכוותיה. אינו ממעט אלא פסח שני לבדו דכפסח קאי ופסח קממעט אכל שנועית ושמיני ערלת אפי"ג דלא איתנהו ז' ימים טעון לינה: ה"ג מספכרא. דלא ממעט ר' יהודה אלא פסח שני לחוד: טעונין קרבן. להביא עמשה שלמים. ובהש"ס ירושלמי יליף מושמחת בכל הטוב ודברים כו) ואין שמתה אלא שלמים דכתיב (שס ח) וזבחת שלמים ואכלת ושמתה. ושיר נמי יליף לה מבכל הטוב ואין טוב אלא שיר והלויס היו אומרים אותו ומהו השיר ארוממן ה' כי דליתני (תהלים ז) דכתיב (ויחזקאל ג) יפה קול ומטיב נגן ובכפסי (כ טו כו) ואין שמתה בכל הטוב זה השיר: וטוטה. לקמיה יליף לה: ולינה. התם יליף לה ופניס צבקר הא למדת שכל הפניות שאתה פונה לא יהו אלא צבקר: מאן שמעת ליה דאמר טוטה. לביכורים: ר' יהודה. כדלקמן: וקאמר הכהן טעונין לינה. ואפי"ג דלין טעונין ששה: דטניא. דלית ליה לרבי יהודה תוספה צביכורים: והנחתו וטוטה. דכרשש הפספה נאמר ולקח הכהן הטנא מידך והיטול לפני ה' וגו' ובכפיה נאמר והנחתו

מכלל שחור וטעול ולמה נטלו לתוספה: זו הנחה. שמגיד לך שמהי להיטול לפני המונח ואפי"ג יטוליה הכהנים והכלוהו: ודלמא. היא דקמני תוספה ולינה ר"א בן יעקב הוא דשמעי' ליה נמי דאמר טעונין תוספה אכל כרבי יהודה לא ממוקמא דלית ליה לר' יהודה כל שאין טעון ששה אין טעון לינה ולא מילף מהכל כפרה דידך: ידיו תביאנה. כבעלים דשלמים כתיב גבי תוספה דכתיב צביכיה להניף אותו תוספה וגו': מה כאן. צביכורים כהן דכתיב ולקח הכהן: תוס יד הכעלים. בעלים אוחזים כשפת הטנא וכהן מניח ידיו תחת שוליו וכן מפרש במסכת ביכורים (פ"ג מ"ו): מאי הוה עלה. דזמן כשמיני: פ"ז

מכלל שחור וטעול ולמה נטלו לתוספה: זו הנחה. שמגיד לך שמהי להיטול לפני המונח ואפי"ג יטוליה הכהנים והכלוהו: ודלמא. היא דקמני תוספה ולינה ר"א בן יעקב הוא דשמעי' ליה נמי דאמר טעונין תוספה אכל כרבי יהודה לא ממוקמא דלית ליה לר' יהודה כל שאין טעון ששה אין טעון לינה ולא מילף מהכל כפרה דידך: ידיו תביאנה. כבעלים דשלמים כתיב גבי תוספה דכתיב צביכיה להניף אותו תוספה וגו': מה כאן. צביכורים כהן דכתיב ולקח הכהן: תוס יד הכעלים. בעלים אוחזים כשפת הטנא וכהן מניח ידיו תחת שוליו וכן מפרש במסכת ביכורים (פ"ג מ"ו): מאי הוה עלה. דזמן כשמיני: פ"ז

מכלל שחור וטעול ולמה נטלו לתוספה: זו הנחה. שמגיד לך שמהי להיטול לפני המונח ואפי"ג יטוליה הכהנים והכלוהו: ודלמא. היא דקמני תוספה ולינה ר"א בן יעקב הוא דשמעי' ליה נמי דאמר טעונין תוספה אכל כרבי יהודה לא ממוקמא דלית ליה לר' יהודה כל שאין טעון ששה אין טעון לינה ולא מילף מהכל כפרה דידך: ידיו תביאנה. כבעלים דשלמים כתיב גבי תוספה דכתיב צביכיה להניף אותו תוספה וגו': מה כאן. צביכורים כהן דכתיב ולקח הכהן: תוס יד הכעלים. בעלים אוחזים כשפת הטנא וכהן מניח ידיו תחת שוליו וכן מפרש במסכת ביכורים (פ"ג מ"ו): מאי הוה עלה. דזמן כשמיני: פ"ז

נוחר כרגל מ"מ לענין לינה יתכן דעשאן בקר אחד כפשטיה דקרא שאתר הרגל יסוב לניחו וניחא השתא דשמיני ערלת וביכורים דטעונין לינה מיתרבו מדכתיב ופניס ולגה הסוכות בעיני היקישא מנה המלות ולא מיתרבי מדכתיב ופניס כדאמרין פ"ק דר"ה ודף ה. ויפס' למאי הלכתא כהן רחמנא לנה הסוכות לאקושי לנה המלות מה חג המלות טעון לינה אף חג הסוכות טעון לינה דלי משום דכתיב ופניס היה אמינא לינה אחד ואמינא היקישא לאשמעינן דאסור לנחא מירושלים כל ז' ימי החג שכל הרגל חשוב כקר אחד כהג המלות וניחא נמי הא דקאמרין הכל כשש ששנת ימי החג טעון לינה:

הביכורים טעונים קרבן שיר תנופה ולינה. כפ' ג' דביכורים (מ"ו) מפרש דנלמנע הקריאה היתה מטוספת דמתן הגיע לרמי אונד אכי מוריד הסל מתפוח ואוחזו כשפתומו וכסן מניח ידו תחתיו ומניפו קורא ומאמריו אונד אכי עד שגומר כל הפרשה כולה ומניחו צד המונח ומשמחהו ויולא משמע שלא היה מניף אלא כשעת הקריאה אכל כספרי (פרשת ראה) משמע דליכא שמי תוספות דקמני והנחתו לפני ה' אלאין מלמד שטעונין תוספה צ' פעמים אחת כשעת קריאה ואחת כשעת השתחויה והתם כספרי דרש צ' תוספות מדכתיב ולקח הכהן הטנא מידך כר' אליעזר בן יעקב ושמא סבר לה נמי כרבי יהודה דדרש הכל והנחתו זו תוספה ולהכי צעי כ' תוספות דולקח הכהן כנלמנע קריאה כתיב וי כתיב והנחתו גבי השתחויה כתיב ומשמע ליה לשון תוספה מלשון לך נחה את העם (שמות לג) מנא"ל נלמ"ו ומוליך ומניח א"ג מדאחר הנחת כהן כתיב: עוד הנחה אחריהם לאחר קריאה ש"מ דלאחר הנחת כהן חזר ונטלו כדי לחזור ולהניף את קריאה דהיינו כשעת השתחויה אכל קשה דכפרק בתרא דמטות (דף י"ח):

הביכורים טעונים קרבן שיר תנופה ולינה. כפ' ג' דביכורים (מ"ו) מפרש דנלמנע הקריאה היתה מטוספת דמתן הגיע לרמי אונד אכי מוריד הסל מתפוח ואוחזו כשפתומו וכסן מניח ידו תחתיו ומניפו קורא ומאמריו אונד אכי עד שגומר כל הפרשה כולה ומניחו צד המונח ומשמחהו ויולא משמע שלא היה מניף אלא כשעת הקריאה אכל כספרי (פרשת ראה) משמע דליכא שמי תוספות דקמני והנחתו לפני ה' אלאין מלמד שטעונין תוספה צ' פעמים אחת כשעת קריאה ואחת כשעת השתחויה והתם כספרי דרש צ' תוספות מדכתיב ולקח הכהן הטנא מידך כר' אליעזר בן יעקב ושמא סבר לה נמי כרבי יהודה דדרש הכל והנחתו זו תוספה ולהכי צעי כ' תוספות דולקח הכהן כנלמנע קריאה כתיב וי כתיב והנחתו גבי השתחויה כתיב ומשמע ליה לשון תוספה מלשון לך נחה את העם (שמות לג) מנא"ל נלמ"ו ומוליך ומניח א"ג מדאחר הנחת כהן כתיב: עוד הנחה אחריהם לאחר קריאה ש"מ דלאחר הנחת כהן חזר ונטלו כדי לחזור ולהניף את קריאה דהיינו כשעת השתחויה אכל קשה דכפרק בתרא דמטות (דף י"ח):

הביכורים טעונים קרבן שיר תנופה ולינה. כפ' ג' דביכורים (מ"ו) מפרש דנלמנע הקריאה היתה מטוספת דמתן הגיע לרמי אונד אכי מוריד הסל מתפוח ואוחזו כשפתומו וכסן מניח ידו תחתיו ומניפו קורא ומאמריו אונד אכי עד שגומר כל הפרשה כולה ומניחו צד המונח ומשמחהו ויולא משמע שלא היה מניף אלא כשעת הקריאה אכל כספרי (פרשת ראה) משמע דליכא שמי תוספות דקמני והנחתו לפני ה' אלאין מלמד שטעונין תוספה צ' פעמים אחת כשעת קריאה ואחת כשעת השתחויה והתם כספרי דרש צ' תוספות מדכתיב ולקח הכהן הטנא מידך כר' אליעזר בן יעקב ושמא סבר לה נמי כרבי יהודה דדרש הכל והנחתו זו תוספה ולהכי צעי כ' תוספות דולקח הכהן כנלמנע קריאה כתיב וי כתיב והנחתו גבי השתחויה כתיב ומשמע ליה לשון תוספה מלשון לך נחה את העם (שמות לג) מנא"ל נלמ"ו ומוליך ומניח א"ג מדאחר הנחת כהן כתיב: עוד הנחה אחריהם לאחר קריאה ש"מ דלאחר הנחת כהן חזר ונטלו כדי לחזור ולהניף את קריאה דהיינו כשעת השתחויה אכל קשה דכפרק בתרא דמטות (דף י"ח):

הביכורים טעונים קרבן שיר תנופה ולינה. כפ' ג' דביכורים (מ"ו) מפרש דנלמנע הקריאה היתה מטוספת דמתן הגיע לרמי אונד אכי מוריד הסל מתפוח ואוחזו כשפתומו וכסן מניח ידו תחתיו ומניפו קורא ומאמריו אונד אכי עד שגומר כל הפרשה כולה ומניחו צד המונח ומשמחהו ויולא משמע שלא היה מניף אלא כשעת הקריאה אכל כספרי (פרשת ראה) משמע דליכא שמי תוספות דקמני והנחתו לפני ה' אלאין מלמד שטעונין תוספה צ' פעמים אחת כשעת קריאה ואחת כשעת השתחויה והתם כספרי דרש צ' תוספות מדכתיב ולקח הכהן הטנא מידך כר' אליעזר בן יעקב ושמא סבר לה נמי כרבי יהודה דדרש הכל והנחתו זו תוספה ולהכי צעי כ' תוספות דולקח הכהן כנלמנע קריאה כתיב וי כתיב והנחתו גבי השתחויה כתיב ומשמע ליה לשון תוספה מלשון לך נחה את העם (שמות לג) מנא"ל נלמ"ו ומוליך ומניח א"ג מדאחר הנחת כהן כתיב: עוד הנחה אחריהם לאחר קריאה ש"מ דלאחר הנחת כהן חזר ונטלו כדי לחזור ולהניף את קריאה דהיינו כשעת השתחויה אכל קשה דכפרק בתרא דמטות (דף י"ח):

רבינו חננאל

מאי ברכת דקמני לאו זמן. ש"מ דאומר זמן כשמיני של חג. ודחית לא מאי ברכה דקמני ודחיה בברכת המון ובתפלה. יי מוכריה כביכורים יום יום סקרא קורש הזה יום שמיני חג עצרת הזה. וכי נמי מסבירא דברכה. די ברכת המון ותפלה. די ס"ד זמן. וזמן כל שבעה ימי אכא. דקמני כשמיני החג טעונין קרבן שיר ברכה ולינה כן שמיני טעון קרבן שיר ברכה ולינה. ודחית הא כיכרא לא קישא דאי לא בריך האידנא בריך למחר כו. ואפי"ג שרמין הדברים כי אין אומרים זמן אלא על היום. ורסנין ברידא בעירובין בסוף ככל מערבין. והלכתא אומרים זמן בראש השנה ויום הכיפורים. והלכתא זמן אומר אפילו בשוק. ואקשינן וסבר ר' יהודה שמיני של חג טעון לינה. והתני ר' יהודה ליה. מאי לאו למעשי לאהריך. ששה ימים האכל צמות. את שטעון ששה טעון לינה. את שאינו טעון ששה אינו טעון לינה. מאי לאו למעשי שמיני של חג. אינו טעון ששה ששה אינו טעון לינה. ודחית לא לפשטי פסח דכוותיה. דאני טעון לינה ומאי נירו פסח שני. והוא דקמני כביראתא ברידא מנין לפסח שני. אתה שירידיה והעירויין כן נשנה כן. הכי נמי מסבירא דבן כסבתא ביכורים פ"ב. הביכורים טעונין קרבן שיר ותוספה ולינה. ורסנין כנמרא דילה. טעונין לינה דכתיב ופניס וגו' כל פנינה שאתה פונה לא יהו אלא בבקר. אפר ר' יונה הוא דאיתמר שאין שם קרבן. אבל יש עמיהן קרבן. בלא כן טעונין לינה כמחת קרבן. ואמרין מאן שמעתי ליה רביכורים טעונים תוספה. יי יהודה. א' כלומר הוא שצריך לינה על הקרבן. ודחית כו. מניח כו. אליעזר דהא ר' אליעזר כתיב תוספה בכיכורים. ופשוטה הנהגה האסיקא והלכתא אומרין זמן כשמיני של חג ואין אומרין זמן (כשמיני) כשמיני של פסח.

(א) נראה דל"ל וקאמר טעון לינה למחר הוא שצריך.